

Algemene beschouwing n.a.v. coalitieakkoord “Elke dag beter”

Inleiding

Voorzitter de eerste kennismaking met het coalitieakkoord resulteerde voor de fractie van 50PLUS in een positieve leeservaring die ons allerlei warme gevoelens bezorgde. We troffen prachtige voornemens aan maar ook een enorme hoeveelheid positief getoonzette algemeenheden. Dit akkoord deed ons qua toonzetting denken aan het beste dat “corporate proza” kan voortbrengen. Het lijkt wel een product van de afdeling communicatie.

Het werkstuk is ook keurig verluchtigd met fraaie plaatjes vol met gelukkige mensen die nuttige en mooie dingen doen in een aansprekende ambiance. Het is duidelijk dat dit verhaal vooral bedoeld is om ons, net als in de reclame, positieve gevoelens te bezorgen over de afzender en haar producten. Maar net als bij fraaie reclamefolders is het ook hier verstandig om kritisch na te gaan of alle beloftes en aanprijzingen in de praktijk wel worden waargemaakt. Papier is geduldig, en door de ervaring wijs geworden wil onze fractie dit soort al te positief getoonzette werkstukken graag beoordelen volgens het principe “eerst zien, dan geloven”.

Die opstelling komt overigens niet voort uit achterdocht. Wij beginnen deze periode graag met deze coalitie en haar vertegenwoordigers in GS met een positieve grondhouding. Desondanks past ons als volksvertegenwoordigers een kritische houding. Soms zijn verhalen net iets te mooi om waar te zijn en dient het gladde beleidsproza om minder fraaie zaken in de werkelijkheid te verbloemen.

En bovendien is het vaak belangrijker om te zien wat er niet in het stuk voorkomt dan wat er wel naar voren wordt gebracht. Een paar hete hangijzers worden niet met naam en toenaam genoemd terwijl het toch ondenkbaar is dat daar geen afspraken over zijn gemaakt. Wat voor waarde moeten we dan aan dit coalitieakkoord hechten als sleutelkwesties¹ niet worden benoemd of slechts in nietszeggende vage abstracte termen worden behandeld? Onze fractie heeft weinig behoefte aan een “feel-good-document” dat onvoldoende “to the point” is en waarin de belangrijkste afspraken niet voorkomen. Dat noopt ons ook om op indirecte wijze een indruk te krijgen van wat ons te wachten staat.

Als we met die blik naar de hoofdstukindeling van het akkoord kijken dan geeft deze naar onze inschatting precies de volgorde van de beleidsprioriteiten van deze coalitie aan. Bereikbaarheid staat bovenaan, gevolgd door energievoorziening en regionale economie. Daarna komen natuur, bouwen en wonen, en tenslotte een gezonde en veilige leefomgeving. Financiën en organisatie vormen het sluitstuk. In combinatie met een blik op de portefeuilledverdeling vormt dit een veelzeggend beeld. Het gaat vooral over economie en welvaartsvergroting. De inwoners en hun welbevinden komen eigenlijk nauwelijks in het stuk voor.

Het is dus duidelijk waar de prioriteiten liggen en wie daar de meest invloed op heeft uitgeoefend. Die volgorde van beleidsonderwerpen zegt eigenlijk meer over de prioriteiten dan de 41 pagina’s lange opsomming van allerlei zaken en doelstellingen in het akkoord waarvan overigens 99% tot het vigerende beleid behoort.

Een uitzondering hierop vormt voor ons de beoogde portefeuille van Gedeputeerde mevrouw Koning. Onze fractie is blij te lezen dat dit college in ieder geval Sport en Recreatie in haar beleid wil betrekken. Het is geen geheim dat de fractie van 50PLUS Zuid Holland graag ziet dat naast Sport (naar onze mening een onderdeel van gezondheid) de Provincie ook Gezondheid opneemt in haar beleid. Daarom dient onze fractie een motie in om niet **Sport en Recreatie** maar **Gezondheid & Recreatie** op te nemen in het beleid van dit college.

Wij bespeurden weinig nieuws in het verhaal en dat is opmerkelijk omdat de politieke samenstelling van de coalitie nogal gewijzigd is. We zien dus eigenlijk nauwelijks de inbreng van de nieuw toegetreden fracties terug in het papieren verhaal. Dat is op zijn minst merkwaardig te noemen. Het stuk is zo algemeen en globaal dat het gemakkelijk een "Staten breed" akkoord had kunnen zijn. De fractie van 50PLUS is voorstander van het werken met een Staten breed akkoord waarbij naar onze mening de directe democratie dicht bij de mensen komt. Voorzitter het onderscheidende karakter van deze coalitie zal dus straks in de praktijk moeten blijken als we gaan zien op welke wijze er al dan niet intern maar ook Staten breed wordt samengewerkt, en als we gaan zien hoe enkele sleutelkwesties zullen worden benaderd waarover wel afspraken zullen zijn gemaakt maar waarvan de uitkomsten ons op dit moment worden onthouden.

Voorzitter een hamvraag voor onze fractie is welke gedeelde maatschappij- en mensvisie er eigenlijk verborgen gaat achter het vaandel van het voorliggende startdocument van deze coalitie. Hebben de zichzelf links noemende partijen daar voldoende inbreng op gehad? Waar bestaat die eventuele invloed dan uit? En welke concrete ambities hebben de diverse deelnemers aan deze coalitie? Wat wil men eigenlijk beter gaan doen in de komende periode? En vooral, wat gaan de mensen daarvan merken? Met andere woorden, welke zaken waren er dan rijp voor verbetering? En gaat er eigenlijk wel wat veranderen t.o.v. de voorgaande periode? Naar onze mening worden deze vragen onvoldoende beantwoord in het stuk dat voorligt en bieden ook de kekke video's die ons werden aangeboden wat dit betreft onvoldoende soelaas.

Globaal gesproken is onze indruk uit het totaalbeeld dat we met deels andere mensen en deels andere partijen gewoon doorgaan op de eerder ingeslagen weg. De fractie van 50PLUS acht dat een gemiste kans. Ons motto is "het kan (op onderdelen) zoveel beter".

Voorzitter voor de fractie van 50PLUS is het een "doorn in ons oog" dat het dualisme in de Provincie naar onze mening ten grave is gedragen. Een goed voorbeeld hiervan is dat het als "normaal" gezien wordt dat een Gedeputeerde aanschuift bij een Fractievergadering van, ik zeg voorheen zijn of haar partij, want voorzitter naar onze mening is een Gedeputeerde er voor alle inwoners van de Provincie en is een "politieke persoonlijke kleur" niet relevant. Voorzitter daarom wil onze fractie u vragen GS erop aan te spreken dat de Gedeputeerde geen deel uit maakt van het Fractie overleg.

Wij hopen dat de fracties die samen de coalitie vormen voldoende lef zullen tonen om hun eigen lijn te blijven volgen. We hebben in het recente verleden in de Staten teveel slaafse verdedigers van een vermeend coalitiebelang gezien. En we vonden dat sommige gedeputeerden ook te weinig hun best deden om de noodzakelijke professionele distantie in acht te nemen met betrekking tot de eigen fractie. Zonder last of ruggenspraak is een principe dat ook hier zou moeten gelden

Voorzitter laten we vervolgens nog even het vergrootglas leggen op de diverse hoofdstukken van dit akkoord, waardoor we ons standpunt nog wat verder kunnen verduidelijken.

Bereikbaarheid

Het is goed dat er naast de bevordering van de automobilititeit ook evenredige aandacht is voor andere vormen van vervoer. Het is ons nog niet helemaal duidelijk of zich dat ook in voldoende mate vertaald naar het uitgavenpatroon van de provincie. Vooralsnog zijn we van mening dat er globaal bezien een gebrek aan evenwicht is in de beleidsvelden waarop de provincie actief is. Op het gebied van de bereikbaarheid zou wat ons betreft wat meer nadruk op het openbaar vervoer en de fiets een goede zaak zijn. De frequentieverdubbeling op de spoorlijn Leiden-Utrecht is wat dat betreft overigens een goed signaal.

Gek genoeg betreft het enige concrete wegenbouwproject dat u noemt de Bentwoudlaan. De interesse voor deze regio is begrijpelijk maar er zijn nog wel een paar andere projecten elders in de provincie die ook aandacht behoeven. De zorgvuldige inpassing in landschap en omgeving die u voorstaat bij de Bentwoudlaan ontbreekt volledig bij het laatste deel van de Rijnlandroute, ook wel aangeduid als de Tjalmaweg. De Rijnlandroute wordt van een peperdure tunnel voorzien op een deel van het traject waar nauwelijks mensen wonen. Maar op het grondgebied van de gemeente Katwijk wordt deze weg nauwelijks verdiept dwars door woonwijken gelegd. Het is in feite nauwelijks voorstelbaar dat onze Provinciale Staten in meerderheid een dergelijk anachronistisch besluit hebben genomen. Nu dat feit er ligt verwachten wij dat er vooruitgedacht wordt om de onvermijdelijke problemen die we met dit besluit zelf hebben gecreëerd voor zover dat nog mogelijk is te verminderen.

Daarbij moet bedacht worden dat de Rijnlandroute abrupt en onlogisch eindigt op verkeerslichten, waarna het restant van het traject door de woonwijken van Katwijk aan den Rijn richting Noordwijk en Bollenstreek is aan te merken als een karrespoor. Voorzitter dit zijn welhaast Belgische toestanden. Met de enorme verkeer aantrekkende werking van de Rijnlandroute gaat dit in de toekomst tot enorme problemen c.q. files leiden voor die verkeerslichten waarop de Rijnlandroute gestopt is toen het geld op was. Regeren is ook vooruitzien voorzitter en we verwachten dan ook dat er in deze periode aan oplossingen wordt gewerkt.

Het is erg jammer dat hierover in het coalitieakkoord niets wordt opgemerkt. Temeer daar er verbanden zijn te leggen met een ander hoofdpijnproject: de Duinpolderweg. Ook hierover lezen we niets in het coalitieakkoord. Is er niets over afgesproken of houdt u de afspraken liever onder de coalitie pet? Hoezo transparantie? De fractie van 50PLUS is en blijft van mening dat de Duinpolderweg in de huidige vorm geen regionaal probleem oplost en dus niet nodig is. Wij vinden het verstandig om de gelden die hiervoor beschikbaar zijn te verschuiven naar de Pioniersbaan, een alternatieve verbinding tussen de A44 en de N206. De gemeenten die hebben meebetaald aan het Regionaal Investeringsfonds zullen daar geen bezwaar tegen hebben omdat ze veel baat kunnen hebben van deze nieuwe verbinding. Het zal ook een deel van de komende problemen op de Tjalmaweg kunnen verminderen. Als de provincie zich werkelijk dienstbaar wil opstellen dan is hier de gelegenheid om dat aan de Duin- en Bollenstreek te bewijzen.

Energie

Voorzitter onze fractie is van de generatie die de "club van Rome" nog actief heeft meegemaakt en we onderschrijven de doelstelling om zuinig met natuurlijke hulpbronnen om te gaan. Dat is in onze ogen min of meer vanzelfsprekend. Wat de energieproductie betreft impliceert dit dat we waar

mogelijk het gebruik van hernieuwbare energiebronnen stimuleren. Dat hoort wat ons betreft bij de nuchtere gezond-verstand-politiek die wij voorstaan. De wetenschappelijke discussie over in hoeverre we een klimaatprobleem hebben, wat de oorzaken daarvan zijn en in hoeverre dit beïnvloedbaar is vanuit de provincie Zuid Holland of vanuit ons kleine landje laten we graag aan anderen die er meer verstand van hebben.

We zijn als fractie 50PLUS wel beducht voor sjabloondenkers en “gelovigen” die ons tot allerlei vormen van emotiepolitiek willen verleiden. Doe vooral normaal en hou de voetjes op de vloer zeggen wij tegen onszelf, en ook tegen de collega’s in de Staten. Dat dit geen overbodige mededeling is blijkt wel uit de gang van zaken rond de warmterotonde. Zonder uit de school te klappen uit dit deels geheime dossier kunnen we denk ik al wel concluderen dat emotiepolitiek hier als belangrijke oorzaak van de problemen moet worden gezien. **Ambitie** heeft het hier gewonnen van de **ratio**, lees het gezond verstand! Uit de pers vernemen we van onderzoekers dat “wensdenken”, wat een ander woord voor emotiepolitiek is, blijkbaar de leidraad voor het handelen is geweest. Als die conclusie juist is dan is dat is op zijn minst als onprofessioneel gedrag te bestempelen. We gaan daar nu niet verder op in maar we vinden het in die context onbegrijpelijk dat u wat dit dossier betreft een soort “niets aan de hand toontje” hanteert in het coalitieakkoord. één van de problemen bij het drama dat een gedeputeerde de kop kostte, was dat er buiten de Staten om gehandeld is waar dat niet volgens de mores en de regels toegestaan was. Onze fractie eist dat Provinciale Staten zo snel mogelijk en volledig op de hoogte wordt gesteld van de afspraken en overige informatie die rond dit dossier tot nog toe niet verder zijn gekomen dan de spreekwoordelijke achterkamertjes van de nieuwe coalitie. Wij willen weten welke afspraken hierover zijn gemaakt. Vervolgens dient er zo snel mogelijk een openbaar debat te komen waarin de Staten in alle openheid zijn oordeel kan geven. 50PLUS zal deze kwestie op zakelijke wijze benaderen.

Op zo’n zakelijke manier kijken we ook tegen de afwegingen aan die spelen bij de aan ons opgelegde opgave om x^2 windmolens te plaatsen. We hebben grote bezwaren tegen de dwang- en drangstrategie die het Rijk hanteert om hier resultaat te boeken. De provincies hadden dit nooit moeten accepteren. Zo ga je niet met elkaar om. In deze handelswijze van de rijksbestuurders herkennen we weer de bekende mens- en maatschappijvisie dat je via financiële prikkels en het marktmechanisme maatschappelijke veranderingen zou moeten afdwingen. Uiteindelijk leidt dit soort bestuurlijk gedrag tot onredelijke keuzen die meer problemen oproepen dan dat ze oplossingen bieden. Laten we er hier kort over zijn voorzitter. Elk elastiek kun je slechts uitrekken tot het breekt. Dat geldt ook voor het grondgebruik in de dichtstbevolkte provincie in Nederland. Je kunt niet ongebreideld de trek van het platte land naar de stedelijke omgeving blijven faciliteren en tegelijkertijd voldoende ruimte overhouden voor de overige broodnodige functies, bijvoorbeeld om de provincie leefbaar te houden. Een energie neutrale provincie Zuid Holland achten wij een fata morgana. De plaatsing van windmolens moet dus per locatie goed worden afgewogen waarbij behoud van de landschappelijke kwaliteit voor ons een erg belangrijk criterium is. Uw standpunt dat lokaal draagvlak voor plaatsing van windmolens een vereiste is kan onze goedkeuring wegdragen.

Economie

In grote lijnen ondersteunen wij de voornemens om de economische ontwikkeling te faciliteren. Met name de nadruk op innovatie vinden wij een goede. Zoals onze fractie bij voortdurend benadrukt is het erg jammer dat in het beleidspakket van onze provincie bijna uitsluitend gestuurd wordt op wat je het “hardware-aspect” zou kunnen noemen. Infrastructuur is belangrijk maar niet het hele verhaal.

² Moet ik nog even opzoeken

Er zijn ook nog inwoners in onze provincie waar we in allerlei verband wat meer beleidsmatige aandacht aan zouden moeten geven. Het is daarom goed dat in de economische agenda ook de “human resources” worden meegenomen. Wij vinden het echter geen taak van de overheid om het bedrijfsleven rechtstreeks te subsidiëren in haar normale bedrijfskosten. Daar waar het normaal is om onderhoud te plegen aan installaties en andere productiemiddelen is het ook volkomen normaal dat bedrijven zelf investeren in het onderhoud van de menselijke component. Wat dat betreft moet het bedrijfsleven de eigen broek ophouden. Waar we wel een witte vlek zien is op het terrein van “een leven lang leren”. We zouden veel meer kunnen doen aan talentontwikkeling bij de jeugd in nauwe samenhang met de ervaring van ouderen (bijvoorbeeld het meester en gezelschap model) En ook het tweede kans onderwijs voor de wat ouderen is een onderwerp van algemeen belang. Waar het op neer komt is dat we het vreemd vinden dat de provincie wel wil investeren ten bate van de human resources in het bedrijfsleven, maar dat we dat in onvoldoende mate doen wat betreft het geheel van onze inwoners van de provincie. Investeren in mensen zou ook niet alleen maar betrekking moeten hebben op het economisch rendement. Het zou gemotiveerd moeten zijn vanuit een veel breder perspectief van maatschappelijk rendement. Voor een deel zou dit bijvoorbeeld kunnen via ons bestaande netwerk van openbare bibliotheken en welzijnsinstellingen. Investeren in mensen is echt een ondergeschoven kindje of zelfs een witte vlek in dit coalitieakkoord en vandaar onze slogan “**het kan zoveel beter**”. In onze visie bestaat de provincie Zuid Holland vooral uit mensen, in het beeld van de coalitie lijkt het vooral om een verzameling bedrijven te gaan.

Natuur

Meneer de voorzitter, we hebben de indruk dat het belang van het behoud en het versterken van de natuur bij deze coalitie wel in voldoende mate tussen de oren zit. Daar waar er gekozen moet worden tussen natuur en anderzijds het bevorderen van de bereikbaarheid of de opgelegde verplichting tot het plaatsen van windmolens zal blijken of de mooie woorden ook werkelijk worden waargemaakt. U kunt rekenen op onze steun waar het gaat om het versterken van de natuurlijke component en het tot op heden bewaard gebleven mooie landschap in onze provincie.

Bouwen en wonen

Die steun geldt ook de voornemens bij het onderwerp bouwen en wonen. Ik denk dat de meerderheid in de Staten ongeveer hetzelfde wil. Er moet betaalbaar gewoond kunnen worden, om het eens eenvoudig te zeggen. Het is niet zo moeilijk om ook op dit dossier een prachtig ideaalplaatje te schetsen maar wat gaan we daar in de praktijk van waarmaken ? We krijgen een nieuwe portefeuillehouder dus wellicht dat het spreekwoord van de nieuwe bezems die extra schoon vegen hier werkelijkheid wordt. Persoonlijk hebben we wel enige heimwee naar het wethouderssocialisme uit vervlogen tijden. Een dergelijke benadering hebben we hard nodig nu op rijksniveau in feite de complete volkshuisvesting geruïneerd is. We zijn benieuwd naar uw daden in de komende periode.

Het is jammer dat onze suggestie om een Deltaplan voor de naoorlogse (flat)wijken samen met anderen voor onze provincie op de rails te zetten niet is overgenomen. Dat zou nog eens een echte ambitie hebben betekend, waarbij verschillende transities en meerdere maatschappelijke opgaven aan elkaar zouden kunnen worden gekoppeld. Er is hier geen ruimte om er meer over te zeggen maar we gaan hier zeker op terug komen.

Gezonde leefomgeving

Bij het hoofdstuk “gezond en veilig Zuid Holland” zien we weer hetzelfde euvel als we ook elders waarnemen. Het lijkt wel of er vooral oog is voor de fysieke omgeving maar dat er nauwelijks beleid

is dat in directe zin over mensen gaat. Het bevorderen van gezondheid en welzijn loopt niet alleen over de schijf van de ruimtelijke en fysieke aspecten in de omgeving. De provincie zou veel meer kunnen inzetten op het bevorderen van gezond gedrag, bijvoorbeeld op het gebied van voeding en bewegen. Preventief beleid zou daarnaast ook breder dan het fysieke welbevinden moeten aangrijpen. Eenzaamheidsbestrijding, bevordering van deelname aan de samenleving, versterken van integratie zijn ook invalshoeken die kunnen bijdragen aan een gezond en veilig Zuid Holland. Welke de rol kan zijn die de provincie het beste kan vervullen is een punt van aandacht omdat het duidelijk is dat deze niet die van gemeenten of andere instanties moet dubbelen. Maar net zoals er op het economisch domein een rol vervuld wordt op het gebied van innovatiebevordering zou dat in feite ook moeten gebeuren op het gebied van “sociale innovatie”, bijvoorbeeld met als doel de versterking van de sociale cohesie in de samenleving.

Onze fractie heeft regelmatig gepleit voor het benoemen van de trend van vergrijzing als een strategische opgave voor de provincie. Daar moeten we iets mee op nagenoeg alle beleidsportefeuilles, waaronder die van wat je de “human resources” van onze provincie zou kunnen noemen. Die human resources zijn al onze inwoners. We zien daar zoals hiervoor al opgemerkt te weinig van terug in het startdocument van de nieuwe coalitie. Het is allemaal “hardware” wat de klok slaat en veel te weinig “peopleware”. Onze provincie is meer dan geld verdienen en economie. De welzijnscomponent krijgt naar onze mening veel te weinig aandacht en wat dat betreft zien we helaas niet dat de nieuw toetredende partijen in de coalitie het verschil hebben gemaakt. Vooral nog is het vooral business as usual. Zoals we al eerder hebben aangegeven zijn we positief over de beleidskeuze voor Sport en Recreatie maar zien we liever een breed verband zoals Gezondheid en Recreatie als beleidskeuze voor de komende periode.

Financiën en organisatie

Meneer de voorzitter, de financiële aspecten zullen we graag bij de begrotingsbehandeling meenemen. Wel willen we kwijt dat we de organisatie niet als een sluitpost zouden moeten zien. Die indruk wordt wel enigszins gewekt. We hopen dat we dit verkeerd hebben gezien. De fractie van 50PLUS is ook benieuwd hoe de 160 miljoen euro zich verhoudt tot de hoog oplopende schuld quote die m.n. een mega investerings project als de Rijnland route met zich mee brengt. Overstijgen onze ambities niet onze financiële mogelijkheden en draagkracht?

Zuid-Holland en haar inwoners

Voorzitter we komen tot een afronding. In het begin van ons betoog hebben wij al opgemerkt dat we de coalitie positief kritisch en constructief zullen volgen. Dat blijft staan. Dat neemt echter niet weg dat we wel een zekere teleurstelling voelen bij de tekst van **dit** coalitieakkoord. Het is in feite voor 99% een beschrijving van het going concern proces zoals dat al lang op de rails staat. De vraag dringt zich op welk verschil de verandering van coalitiepartners nu gaat maken. Wij zien het eerlijk gezegd niet. En dat vinden wij een gemiste kans want naar onze mening kan het nog zoveel beter. Wat zeker niet wil zeggen dat we vinden dat het globaal gezien zo slecht gaat in Zuid Holland. Het stuk ademt echter naar onze mening echter te weinig ambitie om een aantal witte vlekken aan te pakken of om nieuwe wegen te bewandelen. Het lijkt wel of de inhoud van het stuk niet door de politiek maar door de afdeling communicatie is bepaald. Wij leggen dit stuk op onze fractiekamer dus op de plank van obligate stukken en hopen dat de deels nieuwe portefeuillehouders desondanks in de komende periode wel het verschil gaan maken.